

Thằng Ăn Hại

Vũ Thế Thành

Hồi nhỏ tôi không thích ăn xôi. Giản dị là vì mẹ tôi bán xôi, mỗi khi bán ế, bà thường “mời” tôi ăn. Con nít ăn hoài một thứ ngán. Đôi khi tôi làm eo không ăn, bà chẳng nói gì. Rồi cũng có cách “gỡ” lại. Tôi giả vờ ốm, không ăn cơm. Ôm đau ai lại gợi ý ăn uống này nọ. Tôi cũng hiểu thế. Bà hỏi tôi ăn cháo, tôi lắc đầu. Bà hỏi tôi ăn phở, tôi nín lặng. Thế là tôi có phở. Một tô phở thì chẳng nhằm nhò gì với thằng nhóc đang tuổi nghịch ngợm. Tôi lén bà xuống bếp xúc thêm cơm ăn với nước phở.

Mẹ tôi cương nhưng không chiều. Tính tôi quậy phá, có bị nọc xuống phết vài roi cũng chẳng lấy gì oan ức. Tôi lỳ đòn. Cha tôi ít đánh, nhưng đánh đau, tôi gồng mình chịu, không kêu khóc. Với mẹ tôi thì khác, roi chưa chạm đến mông tôi đã gào lên thảm thiết.

Nghề bán xôi coi vậy mà cực. Mẹ tôi phải thức dậy sớm từ ba giờ sáng để nấu xôi. Thức sớm hơn, bà không dám ngủ lại, sợ ngủ quên, lỡ buổi bán. Hồi đó giờ Sài Gòn chạy sớm hơn giờ bây giờ một tiếng. Bà rời nhà với thúng xôi khi trời chưa sáng, và về nhà lúc tám giờ dù bán hết hay không. Khách hàng là học sinh, người lao động, quá giờ đó thì bán cho ai, và lại xôi cũng nguội rồi, bà bảo thế.

Hồi thức khuya học thi, bà thường mang lên gác cho tôi ly cà phê nóng, và trước khi quẩy thúng xôi đi, bà lại đem lên cho tôi khi thì tô mì gói, khi thì đĩa xôi nóng. Thức cả đêm, dồn hết năng lượng vào mấy bài tập toán-lý-hóa, thì món xôi nóng lúc đó dù phải ăn triền miên cũng không phải là điều quá tệ.

Mẹ tôi mù chữ (thứ thiệt), nhưng tính nhảm thì... thầy chạy. Cha tôi mất sớm, nên chuyện cúp cua, lêu lổng, kể cả nhái chữ ký trong học bạ, tôi qua mặt bà thoải mái. Không quản lý nổi việc học của thằng con, bà dồn tất cả sự quan tâm vào chuyện ăn uống, sức khỏe và niềm vui của tôi. Chợ búa, bếp núc, giặt giũ,... là những việc hầu như chẳng bao giờ tôi rớ tới. Sau này, xa nhà kẹt quá phải đi chợ, tôi chẳng bao giờ chuốc lấy phiền muộn vào cuộc chơi trả giá, ngay cả việc xách bó rau ra khỏi chợ vẫn còn ngường ngường.

Có hôm tôi dờ chừng ngoan ngoãn quét nhà, bà cười mỉm. Lát sau thấy bà lặng lẽ quét lại. Giặt giũ cũng thế, quần áo ngâm chưa kịp giặt, bà chờ tôi đi, rồi vò lại cổ áo, gấu quần. Nấu nướng thì, bà luôn miệng nhắc nhở: “Chờ mỡ sôi, rồi mới đập trứng vào”... Đại loại là thế. Dưới con mắt của bà, việc nhà tôi chẳng làm được gì đến nơi đến chốn cả, chỉ nên ăn, học và... chơi (khoản sau cùng là tôi suy đoán). Nói theo cách mà bà vẫn thường “mắng” tôi là... thằng ăn hại. Tôi cũng chẳng vừa:

- Con thấy mẹ vui khi ‘hầu’ thằng ăn hại.

Bà cười, đập tay tôi:

- Tôi để ra anh, mà lại không biết anh muốn gì à!

Tôi cười thầm, con từ trong bụng mẹ chui ra, sao lại không biết mẹ nghĩ gì! Dĩ nhiên bà chẳng bao giờ nghe được những lời nói thầm đó.

Thật ra tôi cũng đâu đến nỗi vô tích sự như thế. Tết Đoan Ngọ nào mẹ tôi cũng làm cơm rượu bằng nếp vàng. Cơm rượu bà làm thì ngon tuyệt, thơm, ngọt, hạt nếp mềm nhưng vẫn còn độ dẻo. Hồi 6, 7 tuổi tôi vẫn lén ăn vụng cơm rượu khi nó chưa kịp nguội, say xin đến nỗi bỏ cả học. Đạo sau bà than phiền, sao rượu mau chua quá. Tôi hứa sẽ giải quyết được. Bà nhìn tôi ngờ vực. Sự cố rượu hóa chua là vấn đề nan giải ở thời Louis Pasteur, chứ thời nay, với thằng có nghề như tôi chỉ là chuyện nhỏ. Đó là lần duy nhất trong đời tôi đã dùng sở học của mình để giải quyết “việc nhà” cho bà. Nhưng “thành tích” này vẫn không đủ để bà thay đổi cái nhìn về tôi. Trong con mắt của bà, tôi chỉ là đứa con chưa trưởng thành. Dù các con tôi đã lớn, đã tốt nghiệp và đi làm, nhưng thằng cha chúng vẫn bị bà nội đưa vào diện cần quan tâm đặc biệt, ra ngoài vẫn bị nhắc nhở quên nón, mang theo áo mưa...

Hồi cuối thập niên 70, buồn tình tôi mượn xe xích lô của người bạn, cảo lai rai kiếm tiền xài vặt. Bà nắm tay tôi than thở:

- Công lao mẹ nuôi con ăn học, học cho cố vào, bây giờ lại ra nông nỗi này, sao thể hờ con....

Tôi cười gượng:

- Con chỉ đạp chơi cho biết mùi đời thôi, còn ban ngày con vẫn làm ở phòng thí nghiệm mà.

Bà thở dài...

Những năm cuối đời, mẹ tôi đi lại khó khăn, xe lăn không chịu ngồi, nhưng được cái bà con chòm xóm hay tới chơi, giã trà đưa chuyện với bà. Có lần vào siêu thị, thấy bày bán mấy chai nước mắm nhỏ cỡ 30 ml, đậm cao, giá đắt, chắc là hàng phẩm chất cao. Tôi mua 5-6 chai nhét túi quần mang về biếu bà. Quê mẹ tôi ở ven sông Hồng, ngoài đê, chỉ trồng bắp, không trồng lúa được, nên bà quý hạt gạo lắm. Bà bảo, ăn cơm với rau bí chấm nước mắm ngon còn hơn ăn thịt.

Thấy thằng con trịnh trọng moi túi quần ra mấy chai nước mắm, bà nhìn tôi khâm phục. Tôi thì thầm:

- Nước mắm thượng hạng đấy, để chấm với rau bí. Mẹ đừng dùng nêm nếm.

Bà giữ kỹ mấy chai nhỏ xíu đó lắm, mỗi ngày dùng một ít, và không quên khoe với mấy bà hàng xóm nước mắm thượng hạng thằng con bà mua biếu.

Bẵng đi một vài tuần, tôi cao hứng ném thử nước mắm. Trời đất như muốn sụp, tôi biết ngay mình bị bọm. Với cái đầu chuyên nghiệp, tôi có thể đoán ngay ra nhà sản xuất đã giở những chiêu phép gì. Tôi phạm vào sai lầm hết sức sơ đẳng là đã không ném thử trước khi đưa bà. Tôi như phát cuồng. Ăn học làm gì, bằng cấp làm gì mà mua chai nước mắm cho mẹ cũng không nên thân. Vậy mà cũng bày đặt đi dạy, viết sách, viết báo về an toàn thực phẩm, khuyên người ta thế này thế nọ. Trời ơi! Sao mặt đất không nứt ra để tôi vùi cái bản mặt mình xuống cho rồi. Tôi nài nỉ bà đổi loại khác ngon hơn. Bà gạt đi:

- Nước mắm này ngon, anh biết gì mà cứ rộn lên.

Bà vẫn tiếp tục dùng mỗi ngày thử nước mắm chết tiệt đó, vẫn tiếp tục khoe với mấy bà hàng xóm, mà không bao giờ mời họ ném thử. Tiêu chuẩn phẩm chất nước mắm của bà khác với đời thường.

* o *

Đạo này tôi mất ngủ, đúng hơn là ngủ ít. Hai ba giờ sáng đã tỉnh dậy, không sao ngủ lại được. Tôi bước ra bàn thờ thắp nén nhang, đun nước pha ly cà phê, rồi thả người xuống ghế sa lông đọc sách. Nửa đêm về sáng thế này, đôi lúc tôi cảm thấy như thiếu thứ gì đó. Hình như thiếu tiếng chân nhẹ nhàng trên gác gỗ. Tự nhiên tôi thấy thèm gỏi xôi hay tô mì, định bước chân xuống bếp, nhưng cái tật lười biếng quen thói đã giữ chân tôi lại. Tôi ngược nhìn lên bàn thờ, bắt gặp ánh mắt vừa chế diễu, vừa thương hại, vừa trách móc của mẹ tôi.

Đà Lạt mùa này mưa lạnh, mưa rả rích cả đêm. Nén nhang trên bàn thờ đã tàn quá nửa. Vậy là mẹ tôi mất cũng hơn 3 năm rồi. Giờ này có lẽ bà đã bước vào cảnh giới nào đó, làm gì còn luẩn quẩn ở cõi ta bà này để trách móc thằng con ăn hại, nuôi mãi không lớn của bà.

Tóc tôi đã bạc quá nửa. Rồi cũng đến ngày phải ra đi. Không biết ở cảnh giới khác, hai mẹ con có gặp nhau không? Gặp nhau mà có nhận ra nhau không? Tôi chắc mẹ tôi sẽ nhận ra tôi, bà nhận ra tôi bằng trái tim muôn kiếp của người mẹ. Còn tôi, tôi cũng sẽ nhận ra mẹ tôi, tôi nhận ra bà từ bản năng của thằng ăn hại.

Vũ Thế Thành